

JAARVERSLAG KWALITEITZORG ONDERWIJS UNIVERSITEIT LEIDEN 2020

Bestemd voor de Raad van Toezicht en Universiteitsraad

Mei 2021

---

1. Inleiding

Het jaarverslag Kwaliteitszorg Onderwijs geeft een overzicht van de activiteiten en procedures die de Universiteit Leiden in 2020 heeft uitgevoerd op het terrein van kwaliteitszorg.

In paragraaf 2 wordt de ontwikkeling van de interne kwaliteitszorg beschreven. In paragraaf 3 zijn vaste activiteiten in de interne kwaliteitszorgcyclus beschreven, zowel op opleidings- en faculteitsniveau als op instellingsniveau. In paragraaf 4 is een overzicht opgenomen van de externe opleidingsbeoordelingen die in 2020 zijn afgerond (heraccreditaties). De bijlagen tenslotte bevatten de bestuurlijke reacties op de afgeronde beoordelingen, en een overzicht van de verwachte heraccreditaties en midterm reviews in 2021.

2. Ontwikkelingen Interne kwaliteitszorg

2.1 Programma Doorontwikkeling Kwaliteitszorg afgerond

Op basis van de zelfreflectie en de aanbevelingen van de Instellingstoets Kwaliteitszorg 2019 heeft het College van Bestuur het plan 'Doorontwikkeling Kwaliteitszorg' vastgesteld, waarin de verdere optimalisering van de kwaliteitszorg voor de komende jaren is vastgelegd. Ook de monitoring van de kwaliteitsafspraken komt hierin aan de orde. Doel van het plan is om het systeem van kwaliteitszorg nog effectiever te maken. door (1) het verbeteren van managementinformatie; (2) het versterken van de monitoringsfunctie (gesprek en verbeterfunctie); (3) het stimuleren van de kwaliteitscultuur. Het programma is in december 2020 afgerond. De afsluitende rapportage is besproken met de universiteitsraad in januari 2021.

2.1.1 Managementinformatie voor alle stafleden toegankelijk in het onderwijsdashboard

Een belangrijk resultaat van het programma is de verbetering van de managementinformatie, culminerend in de ontwikkeling van het Onderwijsdashboard. Het dashboard maakt een einde aan de stroom e-mails van verschillende dataleveranciers binnen de universiteit. Alle relevante informatie staat bij elkaar in het Onderwijsdashboard op opleidingsniveau, facultair niveau en instellingsniveau. Het Onderwijsdashboard bevat kerngegevens van alle opleidingen van de Universiteit Leiden:

- Enquêtegegevens en kwantitatieve gegevens per vak, per opleiding en per faculteit
- Visuele tabellen tonen meerjarige trends
- Programma- en vakevaluaties
- Visitatierapporten
- (Opleidings)jaarverslagen en verslagen examencommissies
- NSE-factsheets
- Universiteitsbrede rapportages zoals slagingspercentages per vak en gemiddelde cijfers en afwijkingen

De resultaten van de Nationale Studenten Enquête (NSE) zijn gevisualiseerd, zodat meerjarige trends

en benchmarks beter zichtbaar zijn. In het vervolgproject zal het dashboard worden doorontwikkeld naar een meer dynamisch dashboard waarin gebruikers zelf aan de slag kunnen, mogelijk ook met enkele interactieve mogelijkheden.

Nieuwe rapportages ontwikkeld in het dashboard

Om de managementinformatie te verbeteren maakt de universiteit sinds 2020 een aantal nieuwe rapportages over bestaande onderwijs-evaluaties en -gegevens. Deze rapportages worden jaarlijks gepubliceerd.

- de universiteitsbrede programmaevaluatie wordt jaarlijks beschikbaar gesteld op opleidings-, facultair en universitair niveau.
- De metarapportage cursusevaluaties rapporteert jaarlijks over de universiteitsbrede standaardset van evaluatievragen op basis van alle cursusevaluaties die in een cursusjaar zijn uitgevoerd.
- De struikelvakken-analyse is nieuw toegevoegd.
- Het kernindicatoren overzicht brengt de uitkomsten van verschillende studenttevredenheids-enquêtes bij elkaar gerangschikt naar de acht ambities van de onderwijsvisie.

Metarapportages van Cursus- en programma-evaluaties

De cursus- en programma-evaluaties en de rapportages daarover zijn in 2020 verder geoptimaliseerd. Deze evaluaties worden uitgevoerd onder verantwoordelijkheid van de faculteiten. Beide evaluaties bestaan uit een set van universiteitsbrede vragen, die desgewenst kan worden aangevuld met opleidings- en faculteitspecifieke vragen die passen bij het karakter van de opleiding. Op basis van de resultaten kunnen zowel de opleidingen en de faculteiten als het universiteitsbestuur gericht sturen op verbetering.

Sinds september 2018 is het programma voor uniforme cursusevaluaties operationeel. Per 1 januari 2020 is een metarapportage op basis van alle cursusevaluaties mogelijk. Hiervoor worden per opleiding per studiejaar de uitkomsten op acht standaardvragen in één overzicht gerapporteerd, zowel voor iedere cursus afzonderlijk als geaggregeerd over alle cursussen. Dit maakt het mogelijk de uitkomsten tussen de verschillende studiejaar en cursussen onderling te vergelijken. Vanaf 2020 wordt de rapportage jaarlijks gegenereerd door het ICLON en gepubliceerd in het Onderwijsdashboard.

In 2019 is de universiteitsbrede programma-evaluatie voor het eerst voorgelegd aan afstudeerders. Begin 2020 is een evaluatie uitgevoerd om de betrouwbaarheid en validiteit van de programma-evaluatie vast te stellen; het resultaat was positief. Sinds het voorjaar van 2020 wordt de programma-evaluatie maandelijks voorgelegd aan studenten die afstuderen. Jaarlijks wordt een standaardrapportage per opleiding en een overzichtsrapportage per faculteit opgemaakt. De jaarlijkse rapportages staan in het Onderwijsdashboard.

2.2.2 Versterken monitoringsfunctie d.m.v. panelgesprekken voor

De formele monitoring via het opleidingsjaarverslag en het onderwijsjaargesprek is de afgelopen jaren stapsgewijs verbeterd door deze meer te richten op de lange termijn en op de strategische doelstellingen van de onderwijsvisie (zie hiervoor paragraaf 3). Dit onderdeel van het programma Doorontwikkeling Kwaliteitszorg was al afgerond.

In 2020 zijn studentpanelgesprekken ingevoerd en is de eerste pilot van universitaire docentpanelgesprekken afgerond. De invoering van deze gesprekken past in de verbetering van ons interne kwaliteitszorgstelsel waarbij we streven naar meer nadruk op het gesprek om de kwaliteit van onderwijs te verbeteren en te volgen. De gesprekken zijn een aanvulling op de kwantitatieve standaardevaluaties en kunnen de kwantitatieve evaluatiegegevens nader inkleuren vanuit het perspectief van studenten en docenten.

Studentpanelgesprekken

Vanaf 2020 zijn facultaire studentpanelgesprekken toegevoegd aan de kwaliteitszorginstrumenten. Panelgesprekken bieden de mogelijkheid om een grotere diversiteit van meningen te achterhalen. Daarnaast geven de panelgesprekken meer zicht op achterliggende gedachten en motivaties die in een standaardevaluatie niet direct naar voren komen. Het gaat hierbij niet om gegevens die direct gegeneraliseerd kunnen worden naar een grotere groep, maar om gegevens die een rijker palet van meningen, waarderingen en visies kunnen opleveren. Deze resultaten kunnen bijdragen aan een beter inzicht in het onderwijs en kunnen aanknopingspunten voor verbetering bieden. Ook versterken panelgesprekken de academische binding tussen student en universiteit en tussen studenten onderling. De resultaten van de studentpanelgesprekken worden besproken met de facultaire medezeggenschap.

Pilot Docentpanelgesprekken

In november 2020 zijn bij wijze van pilot drie (online) docentpanelgesprekken gevoerd. Net als het panelgesprek voor studenten is het panelgesprek voor docenten een instrument om docenten te raadplegen over de voortgang en de verbeteringen in het onderwijs en zicht te krijgen op de beleving van docenten. Het ICLON heeft de gesprekken gevoerd en de rapportage opgesteld. Vanwege de coronacrisis zijn docenten niet actief geworven. Het aantal deelnemers was daardoor klein (16) en niet evenwichtig verdeeld (oververtegenwoordiging LUMC en seniorstaf).

De gesprekken in deze pilot richtten zich vooral op het online-onderwijs en op docentontwikkeling/docentondersteuning. De uitkomsten bevestigen het beeld dat uit de eerdere docentenpolls naar voren kwam: behoefte aan lange termijnperspectief in de coronamaatregelen, technische ondersteuning en laagdrempelige, vindbare onderwijskundige ondersteuning. Opvallend is de behoefte aan 1-op-1 coaching en ondersteuning. Mede naar aanleiding van het panelgesprek is via de Teacher Support Desk de zgn. “toolpicker” ontwikkeld, zodat docenten sneller toegeleid worden naar de ondersteuning/handleiding die ze nodig hebben. Ook zijn er mogelijkheden voor directere ondersteuning via student-assistenten gekomen.

2.2.3 Kwaliteitscultuur: versterking opleidingscommissies en examencommissies

In het Programma Doorontwikkeling Kwaliteitszorg is veel aandacht besteed aan het ondersteunen en verder professionaliseren van cruciale functies in de kwaliteitszorg. De examencommissies en de opleidingscommissies zijn essentieel voor de kwaliteitszorg op opleidingsniveau. De universiteit blijft ook de komende jaren investeren in de kwaliteitscultuur.

Versterken opleidingscommissies

In 2020 ging de aandacht vooral uit naar het versterken van de opleidingscommissies door betere informatie en scholing. In februari 2020 vond de jaarlijkse universiteitsbrede themabijeenkomst voor

opleidingscommissies plaats rondom de onderwerpen ‘Kwaliteitsafspraken’ en ‘Versterking van de opleidingscommissies’. Het doel van deze bijeenkomst was het uitwisselen van ervaringen en *best practices*. De bijeenkomst leverde veel verbeterpunten op die in het trainingsaanbod en de handreiking voor OLC’s zijn meegenomen. Daarnaast is een evaluatieonderzoek onder facultaire trainers en OLC-leden gedaan (ICLON-rapport, 2020), waarvan de bevindingen zijn verwerkt.

- De training voor OLC-leden is verbeterd. Vanaf 2020 worden bijvoorbeeld alle nieuwe leden uitgenodigd; voorheen was de training alleen voor studentleden toegankelijk
- Er is een geactualiseerd trainingspakket opgesteld voor facultaire OLC-trainers en voor leden van OLC’s, waarin ook aandacht gegeven wordt aan de kwaliteitsafspraken.
- In de zomer van 2020 is de SPOC (online course) geactualiseerd.
- Er is een handreiking voor opleidingscommissies opgesteld, met als belangrijkste doel de jaarlijkse overdracht naar nieuwe OLC-leden te versterken.

De voornemens uit het plan doorontwikkeling kwaliteitszorg zijn gerealiseerd, maar de professionalisering van de opleidingscommissies vraagt de komende jaren blijvend aandacht.

Overige stakeholders kwaliteitszorg

De ambtelijk secretarissen van de examencommissies komen ongeveer vijf keer per jaar bijeen. In deze bijeenkomsten worden de processen en de procedures van de commissies doorgenomen en beter op elkaar afgestemd. Tweemaal per jaar wordt een cursus aangeboden voor nieuwe leden van de examencommissies, waarin de taken, verantwoordelijkheden en bevoegdheden van de commissie aan de orde komen. De leden van de examencommissies komen een of twee keer per jaar bijeen om te spreken over diverse thema’s, zoals de kwaliteitsborging van toetsen. In deze bijeenkomsten staat het uitwisselen van kennis en ervaring centraal. De bijeenkomst in oktober 2020 stond in het teken van fraude&plagiaat en vanzelfsprekend in het teken van de borging van de toetskwaliteit en ervaringen met online proctoring in het licht van corona.

Het Netwerk kwaliteitszorg waarin universitaire en facultaire kwaliteitszorgmedewerkers uitwisselen en afstemmen ontwikkelt zich steeds verder tot een expertisenetwerk dat adviseert over de interne kwaliteitszorg van de universiteit. Tenslotte is de informatie op de universitaire website geactualiseerd, zodat informatie over de kwaliteitszorg beter te vinden is.

2.2 Monitoring in verband met Corona pandemie

Vanwege de coronacrisis kwamen er nieuwe vragen op ons af rond de monitoring van het onderwijs dat plotseling geheel online werd gegeven. Onze belangrijkste zorg, na het welzijn van studenten en medewerkers, is om de kwaliteit van het onderwijs en van de universitaire diploma’s te garanderen, zodat de studenten geen nadelige gevolgen ondervinden van het online onderwijs en de coronacrisis. Om de gevolgen van de coronacrisis te monitoren zijn er enkele universiteitsbrede initiatieven geweest zoals de student- en docenten polls, de semesterevaluatie en de studievoortgangsanalyse.

Toetsing en eindniveau; vertrouwen bij de docent en opleiding

De opleidingen hebben het beste zicht op de wijze waarop zij de kwaliteit van het onderwijs kunnen garanderen en welke aanpassingen nodig waren. De verantwoordelijkheid voor het onderwijs bleef dan ook onverminderd bij de opleidingen. Het intensief overleg tussen opleidingsdirecteur, examencommissie en opleidingscommissie was het fundament onder de aanpassingen. De

universiteit ondersteunde de opleidingen via de website *remote teaching (later teacher support desk)* en met de gedragscode *Remote Teaching* en het document *“Tips en tools voor online toetsing*. De opleidingen zijn er goed in geslaagd om de kwaliteit van het onderwijs te handhaven en alternatieven voor stages, veldwerk en practica te vinden.

Voor de digitale toetsing is op 31 maart een zeer uitgebreide handleiding verschenen. Sommige faculteiten hebben daarnaast ook een eigen handleiding. De belangrijkste vragen bij het toetsen op afstand is: hoe kan de kwaliteit van toetsing gewaarborgd worden én hoe ervoor te zorgen dat het de student zelf is die, met behulp van de hem of haar toegestane hulpmiddelen, de toets maakt? Hoe fraude zoveel mogelijk te voorkomen?

Gangbare waarborgen voor het voorkomen van fraude zijn in de remote situatie nog steeds van toepassing: de kwaliteit van de docent in het ontwerpen van een goed totaalprogramma en vak, de borging via opleidingsdirectie en examencommissie, de integriteit van de volwassen student en de controle achteraf via de plagiaatscanner. De constructie van waarborgen dat is gestoeld op acht bouwstenen:

1. Vertrouwen in de docent die een goede (remote) toets maakt;
2. De gedachte achter remote toetsing die in samenspel met de OD en Examencommissie wordt vastgesteld.
3. De waarborgen die het gehele programma biedt: het aantal vakken in een programma is veel groter dan het aantal studiepunten van een individueel vak of blok;
4. Op vakniveau past de docent de toetsvormen aan de remote teaching situatie;
5. Waar mogelijk worden meerdere toetselementen per vak toegepast hetgeen fraude lastiger en minder lonend maakt (continue assessment);
6. Controle achteraf (o.a. documentvergelijking; rapportage over matching); Dit gebeurde al steekproefgewijs maar zal nu op vele grotere schaal gaan geschieden.
7. Verklaring van originaliteit om studenten zich extra bewust te maken van onze regels met betrekking tot fraude en plagiaat; en
8. Inzet van techniek (proctoring) indien gewenst.

De laatste twee onderdelen van dit bouwwerk zijn nieuw toegepast in de remote onderwijssituatie. Ad 7) Om studenten zich extra bewust te maken van de regels met betrekking tot fraude en plagiaat, laten we studenten een originaliteitsverklaring onderschrijven. Deze heeft in eerste instantie tot doel een moreel appel te doen op wat er van (volwassen) studenten verwacht mag worden bij Remote Testing.

Ad 8) Om bij het afnemen van remote toetsen het risico op fraude nog verder te beperken, kan surveillance op afstand worden ingezet: online proctoring. De Universiteit Leiden beschikt hiervoor over de tools ProctorExam en Proctorio, die gebruikt kunnen worden in combinatie met de toetsprogramma's ANS en Remindo. Opleidingen en docenten kunnen zelf goed beoordelen of en hoe deze proctoring wat toevoegt bij het surveilleren van hun studenten.

De inzet van deze acht bouwstenen om de kwaliteit van hun toetsen zoveel mogelijk te waarborgen gebeurt per opleiding in samenspraak tussen docenten, opleidingsdirectie en examencommissie.

Studenten- en docentenpolls: behoefte aan Informatievoorziening en contact

Om vinger aan de pols te houden hebben de assessoren van de Universiteit Leiden via Instagram

enkele korte polls uitgezet onder studenten om de impact van de coronacrisis op het onderwijs en het welzijn van studenten te peilen. Dit betrof niet meer dan een algemene en vooral laagdrempelige 'temperatuurmeting'. De polls hadden betrekking op uiteenlopende onderwerpen. Gevraagd werd onder meer naar de mening van studenten over online onderwijs (88% positief), informatievoorziening (50/50 positief over docenten, circa 80% positief over de centrale informatievoorziening), privacy (57% positief dat deze voldoende gewaarborgd is), gebruik van digitale *tools* (50/50 gebruik en 50/50 tevredenheid), geïntensiveerd mentor- en tutorsysteem (70% is positief hierover als extra studieactiviteit).

Ook onder de docenten zijn korte polls uitgezet om de impact van de coronacrisis op hun werk en welzijn te peilen. Duidelijk kwam naar voren dat docenten steeds meer vertrouwen kregen in de kwaliteit en mogelijkheden van het online onderwijs, maar de voorkeur uitgaat naar fysiek onderwijs en direct contact met de studenten. De grote werkdruk door de omschakeling naar online onderwijs was onverminderd hoog. Ook kwam duidelijk naar voren dat aandacht voor de informatievoorziening voortdurend nodig blijft.

De uitkomsten van de polls zijn steeds besproken met faculteiten en met de ondersteunende diensten (ISSC helpdesk, ICLON, Centre for Innovation) zodat deze snel actie konden ondernemen. De uitkomsten ondersteunden het bestaande beeld. De informatievoorziening en technische support over onderwijs op afstand zijn voortdurend verbeterd en aangevuld op de website <https://teachingsupport.universiteitleiden.nl/nl/>

De Teaching Support Desk biedt zowel technische ondersteuning (handleiding digitaal toetsen, hoe richt je break out rooms in) en is steeds verder aangevuld met didactische informatie en ondersteuning. Heel concreet kunnen docenten bijvoorbeeld een moderator aanvragen om de online colleges te ondersteunen.

Studenten in semesterevaluatie redelijk positief over online onderwijs

In juni 2020 is een universiteitsbrede evaluatie uitgevoerd van het online onderwijs dat ter vervanging van het fysieke onderwijs is aangeboden. Doel van de evaluatie was (1) inzicht krijgen in de onderwijs- en toetsvormen die zijn aangeboden; (2) inzicht krijgen in de waardering hiervan door studenten; (3) knelpunten identificeren en lessen trekken, zodat het hybride onderwijs in collegejaar 2020-2021 zo goed mogelijk zou kunnen worden ingericht. De faculteiten hebben ook een basisrapportage ontvangen met de resultaten per opleiding, die gebruikt kan worden bij de voorbereiding van het nieuwe onderwijs. Daarnaast zijn de resultaten geanalyseerd door ICLON. Aanvullend op deze evaluatie zijn in 2020 extra analyses gemaakt om de studievoortgang van de studenten te monitoren. De analyse van de semesterevaluatie, inclusief een overzicht van de gegevens op opleidings-, facultair en universitair niveau, en de studievoortgangoverzichten zijn gepubliceerd in het Onderwijsdashboard.

Uit de semester-enquête kwam naar voren dat studenten redelijk tevreden zijn over het online onderwijs. Onderwijs gericht op kennisoverdracht werd beter gewaardeerd dan het onderwijs gericht op verwerking van de stof. Kritisch waren de studenten over de technische ondersteuning. Naar aanleiding hiervan zijn verbeteringen bij de helpdesk en op de website doorgevoerd. Bij de analyse is gekeken naar de verschillen tussen verschillende groepen studenten. De grootste verschillen deden zich voor tussen bachelorstudenten met en zonder een functiebeperking. Studenten met een

functiebeperking hadden minder waardering voor live videocolleges, opgenomen videocolleges en online studiemateriaal dan bachelorstudenten zonder functiebeperking. Er wordt onderzocht waar die verschillen precies in zitten.

Analyse studiepunten: geen studievertraging voor studenten

Om goed zicht te krijgen op de concrete studievoortgang van de studenten is een brede analyse van de studievoortgang gemaakt. Uit de analyse van het aantal behaalde studiepunten per cohort studenten blijkt dat van vertraging niet of nauwelijks sprake is. In het begin van het semester hadden meer studenten géén studiepunten behaald en was het gemiddelde aantal studiepunten per student lager dan normaal. Aan het einde van het semester hadden nagenoeg alle studenten deze achterstand weer ingelopen.

Deze analyse is herhaald in maart 2021 aan het einde van het eerste semester 2020-2021. Uit deze data blijkt wederom dat studenten over alle jaren ongeveer evenveel ECTS hebben behaald als vorige jaren. Wel valt op dat de studenten die dit afgelopen jaar een uitgesteld BSA advies hebben gekregen (de BSA coullance i.v.m. coronacrisis) het minder goed doen dan de studenten die een positief BSA advies hebben gekregen (60% geslaagde pogingen ten opzichte van ruim 85% voor de positieve BSA studenten).

2.3 Docentontwikkeling

Taskforce werkt visie Docentontwikkeling uit

Met de introductie van de BKO, de SKO, de Richtlijn Benoeming WP (2015) en de notitie Ontwikkelen en Beoordelen van onderwijsprestaties is de basis gelegd voor een duidelijker plaats van docentontwikkeling en onderwijsprestaties binnen het personeelsbeleid van onze universiteit. Docentontwikkeling is bovendien een belangrijk punt dat veel bestuurlijke aandacht krijgt: in VSNU verband (Erkennen en waarderen), als thema van de kwaliteitsafspraken en binnen enkele faculteiten.

Om onze ambitie op het gebied van docentontwikkeling te realiseren heeft het college van bestuur de taskforce Docentontwikkeling in het leven geroepen en gevraagd om op basis van de universitaire onderwijsvisie voorstellen te doen om de professionele groei van de docenten in de komende jaren beter te faciliteren en te stimuleren. De taskforce heeft daartoe de visie op docentontwikkeling aangescherpt en geconcretiseerd. Om de visie op docentontwikkeling in de periode van het komend strategisch plan te realiseren, zal de taskforce nadere adviezen aan het college van bestuur voorleggen.

Blik op de toekomst, visie op docentontwikkeling

De Universiteit Leiden heeft de ambitie om de mogelijkheden voor professionele groei van al het wetenschappelijk personeel met onderwijstaken de komende jaren beter te faciliteren en te stimuleren. Deze ambitie strekt zich uit tot alle docenten, vanaf het niveau van docent tot dat van hoogleraar. De prestaties en professionele ontwikkeling van een wetenschappelijk medewerker in de rol van docent dienen een evenredige erkenning en waardering te krijgen als de prestaties en ontwikkeling in de rol van onderzoeker. Dit is essentieel om hoogwaardig academisch onderwijs te kunnen bieden; onderwijs dat enerzijds aansluit bij de ambities uit de universitaire onderwijsvisie en anderzijds inspeelt op actuele maatschappelijke ontwikkelingen. Blijvende aandacht voor docentontwikkeling stelt universiteiten in staat om adequaat in te spelen op de vele uitdagingen

waarvoor het hoger onderwijs zich gesteld ziet. Uit onderzoek blijkt dat docenten het verschil maken voor de kwaliteit van het onderwijs. Ook is vastgesteld dat docenten die actief feedback vragen op hun onderwijs de meeste impact hebben op de leerresultaten van hun studenten.

Docentontwikkelmatrix

Om de professionele groei van de docenten beter te faciliteren en te stimuleren zal de Taskforce een matrix ontwerpen die recht doet aan de diverse set van ontwikkelmogelijkheden die docenten hebben en de mogelijkheden waaruit zij kunnen kiezen gedurende hun loopbaan. Iedere docent kan met diens leidinggevende een eigen focus of ontwikkelpad kiezen, daarbij rekening houdend met de context en het team van docenten. Deze verscheidenheid aan ontwikkelmogelijkheden maakt het vak van docent aantrekkelijker en kan bijdragen aan een grotere inzet voor het onderwijs. De matrix vormt een instrument voor bestuurders om de verschillende onderwijstaken binnen teams goed te beleggen en biedt een basis voor een inzichtelijk, compleet en laagdrempelig aanbod dat aansluit op de behoefte van de docenten en de strategie van de universiteit.

3. Uitvoering Interne Kwaliteitszorgcyclus

3.1 Opleidingsjaarverslag en jaarverslag Examencommissies

De jaarverslagen van opleidingen en examencommissies worden, samen met het facultaire onderwijsjaarverslag, via de faculteitsbesturen aan het College van Bestuur voorgelegd. De opleidingscommissies hebben een belangrijke inbreng in het opleidingsjaarverslag.

De afdeling Bestuurlijke Informatie levert alle opleidingen jaarlijks een overzicht met numerieke gegevens. Deze opleidingskaarten ondersteunen het opstellen van opleidingsjaarverslagen (en zelfstudies) en zijn opgenomen in het onderwijsdashboard.

In het onderwijsjaarverslag rapporteren de opleidingen over de wijze waarop zij de onderwijsambities verwezenlijken, over verbetermaatregelen bijvoorbeeld naar aanleiding van visitaties en over de kwaliteitsafspraken.

Speerpunten voor de verslaglegging: Corona, Diversiteit en Arbeidsmarktvoorbereiding/Skills

Om in het opleidingsjaarverslag meer focus te leggen op de lange termijn (i.p.v. een to-do-list), is de volgorde van de vier onderdelen gewijzigd. De nieuwe volgorde volgt logischer de PDCA-cyclus door te beginnen met het meerjarenplan (Plan), daarna volgt het verslag (do), dan de analyse van de gegevens (check) en vervolgens de maatregelen voor komend jaar (act). De inhoud is hiermee niet gewijzigd. Het meerjarenplan hoeft niet gewijzigd te worden t.o.v. vorig jaar als daar geen aanleiding toe is. Bij de formats is een nieuwe, uitgebreidere handreiking opgesteld en deze toelichting is uit het format gehaald. Jaarlijks in juli-augustus wordt met de faculteiten besproken of nog aanpassingen nodig zijn bij de voorbereiding van de volgende cyclus.

Ieder jaar wordt een beperkt aantal thema's speciaal uitgelicht in de verslagen. Voor 2018-2019 waren dat de International Student Barometer en de toelating masterfase. Voor de opleidingsjaarverslagen 2019-2020 zijn speciaal uitgelicht:

1. Coronamaatregelen

Aan alle formats voor de opleidingen en de examencommissies is het onderdeel "Bijzondere maatregelen en werkzaamheden in het kader van Corona." toegevoegd.

2. Diversiteit en Inclusiviteit

De opleidingen en faculteiten nemen in de onderwijsverslagen hun bestaande plannen op m.b.t. Diversiteit en Inclusiviteit (D&I) in het onderwijs. Op deze manier integreren we D&I in de reguliere kwaliteitszorgcyclus. In het jaarverslag worden de bestaande plannen en activiteiten opgenomen met het oog op de monitoring in de toekomst.

3. Arbeidsmarktvoorbereiding en Vaardigheden

De universiteitsbrede projecten rondom de ambities Arbeidsmarktvoorbereiding en Skills zijn in een fase dat alle opleidingen hier mee aan de slag zijn. Alle opleidingen rapporteren de komende jaren over deze twee ambities uit de onderwijsvisie.

3.2 Voortgang Kwaliteitsafspraken

Op basis van de facultaire en opleidingsjaarverslagen monitoren we de uitvoering van de kwaliteitsafspraken. Conform de richtlijnen van OCW rapporteren we in het bestuursverslag over de voortgang. Daarnaast stellen we een uitgebreide voortgangsrapportage op waarin per thema wordt ingegaan op de uitvoering van de maatregelen. Deze rapportage wordt gepubliceerd op www.universiteitleiden.nl/kwaliteitsafspraken en besproken met de universiteitsraad en de Raad van Toezicht.

Ondanks de coronacrisis is de uitvoering van de kwaliteitsafspraken voorspoedig verlopen. Faculteiten en opleidingen hebben de plannen in grote lijnen voortgezet. Op een aantal punten hebben kleine aanpassingen plaatsgevonden. Zo zijn de maatregelen op het thema 'Docentontwikkeling' en op het thema 'Intensief en kleinschalig onderwijs' bijvoorbeeld vooral gericht geweest op het ontwikkelen van online of hybride onderwijs. De veranderingen hebben over het algemeen binnen het thema plaatsgevonden en zijn besproken met de facultaire medezeggenschap. Ondanks de bijzondere omstandigheden in 2020 zijn veel van de plannen met betrekking tot de kwaliteitsafspraken toch uitgevoerd en is er zelfs iets meer uitgegeven dan begroot door toevoeging van het resterende bedrag uit 2019. De budgetverschuivingen zijn relatief klein. Het thema onderwijsdifferentiatie is het meest beïnvloed door de coronacrisis waardoor hiervoor iets minder uitgegeven werd. Op het thema studiebegeleiding werd juist meer uitgegeven.

Aanvankelijk was een eerste herijking van het universitaire bestedingsplan voorzien in 2020, maar deze is door het College van Bestuur in overleg met de faculteitsbesturen en de UR uitgesteld tot 2021. Een universitaire werkgroep heeft zich in 2020 gebogen over een eventuele wijziging van de tarieven en over de wenselijkheid van universiteitsbrede projecten. De conclusies van de werkgroep worden in 2021 nader uitgewerkt en zal leiden tot een definitieve budgettoewijzing aan de faculteiten. In het najaar van 2021 wordt een bijgesteld universitair bestedingsplan vastgesteld.

3.3 Onderwijsjaargesprek

Het college van bestuur bespreekt de strategische onderwijsontwikkelingen met de faculteitsbesturen op het bestuurlijk voorjaarsoverleg. Daarnaast is er een jaarlijks onderwijsjaargesprek waarin de vice-rector met de vice-decaan de belangrijkste punten uit de onderwijsprojecten en uit de visitaties, midterms en onderwijsjaarverslagen bespreekt. Tenslotte spreekt de vice-rector de vice-decanen meerdere keren per jaar in bilateraal overleg. In het geval van een herstelplan rapporteert de opleiding vaker aan het faculteitsbestuur en het CvB. De onderwijsverbeteringen zijn ingebed in de strategische onderwijsprogramma's die de universiteit ontwikkelt, met name het programma Implementatie Onderwijsvisie. De aanbevelingen van de visitaties en midterm reviews worden zoveel mogelijk meegenomen in deze programma's, om een goede samenhang tussen de verschillende initiatieven te realiseren.

Dit jaar stonden, drie onderwerpen centraal op de agenda van het onderwijsjaargesprek: de voortgang kwaliteitsafspraken, de International Studentbarometer en Toelating masteropleidingen. De gesprekken vinden plaats in de periode maart – mei en gingen daarom vanzelfsprekend over de eerste gevolgen van de coronapandemie. Ook de bestuurlijke hantering van afgeronde visitaties wordt besproken. Bij de faculteiten Geesteswetenschappen en Wiskunde & Natuurwetenschappen stond daarnaast de voortgang van de lopende visitaties op de agenda.

In 2021 zullen bij de gesprekken de aandachtspunten uit het opleidingsjaarverslag 2019-2020 centraal staan: Diversiteit&Inclusiviteit, Arbeidsmarktvoorbereiding en Vaardigheden.

3.4 Midterm reviews

Drie jaar na de visitatie voert een opleiding, of groep van opleidingen een midterm review uit. De opzet van de midterm review volgt de standaarden van de accreditatie en er worden altijd eindwerkstukken of scripties beoordeeld. In de opzet is expliciet ruimte voor de opleidingen om zelf de agenda te bepalen en aan te sluiten bij ontwikkelingen die binnen de opleiding spelen. De faculteit formuleert de eigen aandachtspunten in het Plan van Uitvoering dat voorgelegd wordt aan de vice-rector. Na afloop stelt de opleiding een plan van aanpak op. In 2021 wordt het protocol voor de midterm reviews aangepast om het meer ontwikkelingsgericht te maken.

In 2020 zijn de volgende *midterm reviews* uitgevoerd.

Faculteit	Opleidingen
Rechtsgeleerdheid	Advanced master in Law and Finance Advanced master in International Dispute Settlement and Arbitration
Sociale Wetenschappen	B+M Politicologie
LUMC	B+M Biomedische wetenschappen

Naast de uitvoering van het plan van aanpak na de visitatie was er bij Biomedische wetenschappen specifieke aandacht voor data science, beroepsoriëntatie en contact met bedrijfsleven, ontwikkelingen onderwijsinnovatie. Politicologie vroeg feedback op de herziening van de leerlijn methodologie in de bacheloropleiding en de Small Private Online Course (SPOC) on research design voor de masteropleiding.

Vanwege de coronacrisis is een aantal geplande *midterm reviews* uitgesteld naar 2021

Faculteit	Opleidingen
FGGA	Bestuurskunde Security Studies en Crisis and Security Management
Geesteswetenschappen	Wijsbegeerte Urban Studies
Sociale Wetenschappen	Pedagogische Wetenschappen
LUMC	Geneeskunde

3.4 bestuurlijke hantering visitaties

De bestuurlijke hantering Onderwijs verschilt van de aanpak bij onderzoek vanwege het grote volume aan opleidingen. Het betreft in totaal meer dan 140 opleidingen (bij onderzoek 26 SEP-eenheden). De monitoring van de individuele opleidingen wordt door de faculteiten georganiseerd op een manier die passend is bij hun organisatie. In het onderwijsjaargesprek spreken de rector en de vice-decaan over de uitkomsten van de visitaties en het plan van aanpak.

4. Uitvoering Externe kwaliteitszorg

Externe kwaliteitszorg is wettelijk gekoppeld aan de NVAO (Nederlands-Vlaamse Accreditatieorganisatie). De universiteit moet eens in de zes jaar aantonen dat een opleiding voldoet aan de voorwaarden voor accreditatie.

In 2020 zijn 53 externe beoordelingen afgerond in negen visitatieclusters: het grootste aantal in de zesjaarlijkse cyclus. Tevens zijn de herstelbeoordelingen van M *Political Sciences* en van M *Filosofie* 120 positief afgerond.

Het overzicht vermeldt alleen de accreditaties die in 2020 zijn afgerond met een accreditatiebesluit van de NVAO en niet de beoordelingen die nog in behandeling zijn bij de NVAO.

De beoordelingsrapporten van de gevisitieerde opleidingen zijn beschikbaar in het onderwijsdashboard. In de bijlage zijn de bestuurlijke reacties op de afgeronde beoordelingen opgenomen.

Vanwege de coronacrisis is een aantal geplande visitatiebezoeken uitgesteld en hebben de opleidingen die in 2020 hun beoordeling moesten afronden generiek uitstel gekregen. Vanaf mei 2020 zijn we weer visitatiebezoeken gaan organiseren, die vanzelfsprekend allemaal digitaal plaatsvonden.

4.1 Korte reflectie: aandacht voor transparante beoordeling blijft belangrijk

Alle heraccreditaties zijn positief afgerond, al zijn nog niet alle procedures afgerond.

Net als vorig jaar valt op dat de standaard toetsing tot minder vragen leidt dan voorheen, al doen veel panels nog altijd aanbevelingen over de beoordeling van eindwerkstukken. Panels vragen vooral om uitgebreidere onderbouwing en feedback in de beoordelingsformulieren en transparantie over de afstemming tussen de eerste en tweede beoordelaar. Ook het vierogen-principe bij het opstellen en beoordelen van toetsen is door een panel naar voren gebracht.

Bij de visitaties in de faculteit Geesteswetenschappen spraken de visitatiecommissies waardering uit voor de grote aandacht die Leiden heeft voor taalvaardigheid. Daarnaast hebben de commissies ook hun waardering uitgesproken voor de vele regiostudies, veelal unica, die Leiden heeft.

In verschillende visitaties is internationalisering aan de orde geweest. De panels zijn over het algemeen positief over de inspanningen van de opleidingen om het onderwijs internationaler te maken en Engelstalig aan te bieden. Bij Archeologie werd dit aspect van de opleiding geprezen. Bij opleidingen in de Geesteswetenschappen is vooral de vraag voorgelegd of het Engelstalig onderwijs kan bijdragen aan het versterken van de opleiding. De visitatiecommissies zien hier zeker kansen om tot een *international classroom* te komen.

Vaak is met visitatiecommissies gesproken de wijze waarop *transferable skills* beter kenbaar gemaakt kunnen worden aan de studenten en over de rol van stages. Arbeidsmarktvoorbereiding in het algemeen (waar deze twee punten onder vallen) is een terugkerend thema geweest. Aan 17 opleidingen zijn aanbevelingen gedaan die raken aan de actualisering en aanscherping van de eindtermen. Tenslotte is het aspect van werkdruk bij de visitaties in de faculteit Geesteswetenschappen regelmatig naar voren gekomen.

In de ontwikkelgesprekken die naast het visitatiebezoek gevoerd worden hebben de opleidingen een breed scala van onderwerpen geagendeerd. Bij het ontwikkelgesprek stelt de opleiding zelf de onderwerpen voor. De opleidingen beoordelen de toegevoegde waarde van de gesprekken zeer wisselend. Verschillende opleidingen hebben hun visitatiecommissie om advies gevraagd over het

profiel van de afstudeerrichtingen in relatie tot de ontwikkelingen op de arbeidsmarkt en de wensen van studenten. Bij het ontwikkelgesprek van de talenopleidingen ging de aandacht uit naar de toekomst van de klassieke talenopleidingen en naar de verwevenheid van inhoudelijk en taalvaardigheidsonderwijs. De dalende instroom en de mogelijkheden voor een brede invulling van de talenopleidingen zijn besproken.

4.2 Overzicht opleidingsaccreditaties afgerond door de NVAO

Faculteit	Type	Opleiding	Oordeel standaard 1	Oordeel standaard 2	Oordeel standaard 3	Oordeel standaard 4	Eindoordeel
FdA	B	Archeologie	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Archaeology	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
FGGA	M	Cyber Security	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
FGW	B	Afrikaanse Talen en Culturen	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Chinastudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Duitse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Engelse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Franse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Geschiedenis	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Griekse en Latijnse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	International Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Italiaanse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Japanstudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Koreastudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Kunstgeschiedenis	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Latijns- Amerikastudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Midden- Oostenstudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Nederlandkunde/ Dutch Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Nederlandse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Oude Nabije Oosten-studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Russische Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Taalwetenschap	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	Religiewetenschappen	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	B	South and South East Asian Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	African Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Azië Studies (120)	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Azië Studies (60)	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	International Relations	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Kunst- en Cultuurwetenschappen	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Latijns Amerika Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M	Letterkunde	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief	
M	Midden Oosten Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief	
M	Neerlandistiek	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief	

	M	Noord-Amerika studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Oudheidstudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Russische en Euraziatische Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Taalwetenschappen	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Religious Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Filosofie 120 (herstelbeoordeling)		Voldoende			Positief
FWN	B	Informatica	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Computer Science	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	Media Technology	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
	M	ICT in Business and the Public Sector	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
GNSK/ LUMC	M	Vitality and Ageing	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief

*Als gevolg van de invoering Wet Accreditatie op Maat zijn de gedifferentieerde oordelen vervallen bij de visitaties afgerond na 1 mei 2019.

Bijlage 1: Bestuurlijke reacties opleidingsvisitaties

FdA, Archeologie

Opleiding	Oordeel standaard 1	Oordeel standaard 2	Oordeel standaard 3	Oordeel standaard 4	Eindoordeel
B Archeologie	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Archaeology	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief

Bestuurlijke reactie

De volgende punten kwamen naar voren tijdens de terugkoppeling en het ontwikkelgesprek. Het panel was vooral onder de indruk van de internationale oriëntatie in het curriculum, we zijn een speler op wereldniveau en kunnen zeker met andere spelers op dit niveau meekomen, maar ook in de diverse en inclusieve wijze waarop staf en studenten met elkaar omgaan en begeleid worden. Erg stimulerende omgeving.

Het niveau van de opleidingen is hoog en de mogelijkheden voor studenten zijn breed en divers. Naast een topspeler op onderzoeksgebied kunnen we ook zeggen dat we dat op onderwijsgebied zijn (volgens de commissie). De leeruitkomsten zijn goed geformuleerd en in de bachelorfase is al duidelijk rekening gehouden met de arbeidsmarkt. We zouden wat meer aandacht kunnen besteden aan vaardigheden en methodes i.p.v. m.n. kennis (op BA-niveau). De track Heritage zou de leeruitkomsten en de leerlijnen nog wat preciezer kunnen uitwerken. Wellicht moet er wat ruimte komen voor flexibiliteit tussen het WA-programma en het Heritage-programma m.b.t. onderling switchen/wederzijds vakken volgen, etc. Tijdens het ontwikkelgesprek is opgemerkt dat een Heritage-archeoloog wellicht ook moet weten wat een veldarcheoloog moet doen & waarom > dus moet er wellicht niet toch een propedeuse met archeologisch veldwerk terug?

Studenten worden goed begeleid en zijn ondanks de (relatief) grote aantallen zeker geen nummer. Studenten krijgen een duidelijke methodologische en onderzoekstraining. Positief verrast over het niveau van de scripties.

De staf en het management zijn zeer innovatief, reflectief en responsief. Er gebeurt heel veel en men staat zeer open voor onderwijs vernieuwing en verbetering. Ook de faciliteiten zijn uitstekend. We moeten trots zijn op wat we hebben qua gemotiveerde staf & faciliteiten. De Examencommissie functioneert prima: is onafhankelijk, toegankelijk en heeft autoriteit. Complimenten aan de betrokken studieadviseurs, wel pittig i.v.m. relatief smalle aanstelling.

Nog het advies op de mastertrack Global Archaeology goed te monitoren en te zorgen dat er echt gespecialiseerd wordt (itt comparatief blijven). Maar er is geen enkele twijfel over het eindniveau van de bachelor en de master.

FGGA, Master Cyber Security (onbekostigd)

Opleiding	Eindoordeel
M Cyber Security	Positief

FGW, Opleidingen Taal en Letterkunde

Opleiding	Oordeel standaard 1	Oordeel standaard 2	Oordeel standaard 3	Oordeel standaard 4	Eindoordeel
B Duitse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Engelse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Franse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Italiaanse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Nederlandkunde/ Dutch Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Nederlandse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Taalwetenschap	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Letterkunde	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Neerlandistiek	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Taalwetenschappen	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief

Bestuurlijke reactie BA Dutch Studies, BA Nederlandse taal en cultuur en MA Neerlandistiek

De opleidingen hebben alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleidingen hebben naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

De BA-opleidingen Nederlandse taal en cultuur en Dutch Studies en de MA-opleiding Neerlandistiek hebben gezamenlijk het ontwikkelgesprek gevoerd met het commissielid inhoudelijk de beste aansluiting heeft bij de opleiding. Hieronder zijn de belangrijkste conclusies voor Nederlandse taal en cultuur weergegeven.

De vraag ligt voor of de BA's Dutch Studies en BA NTC, die veel delen in bestuurlijke en (deels) personele zin, maar verder weinig overlap kennen, op meer plekken in het curriculum met elkaar verweven moeten zijn dan alleen in een aantal keuzevakken?

Voor de Dutch Studies-studenten zou het betekenen dat ze meer contact hebben met native speakers, in een academische setting. De expertise van de staf zou ook zichtbaarder worden voor hen. Voor de studenten NTC zou de *international class room* die zo ontstaat een ruimer perspectief bieden op de aard en positie van de studie Nederlands.

Struikelblok voor verdere integratie is het taalbeheersingsniveau van de meeste studenten Dutch Studies, dat vraagt om een vergaande differentiatie binnen colleges. Een risico hiervan is dat dit de traditioneel sterke kanten van de opleiding kan ondergraven.

De opleiding vroeg het aanwezige commissielid hoe zij haar onderwijsprogramma het meest vruchtbaar zou kunnen vernieuwen, met het oog op de 2-jarige educatieve master Neerlandistiek. Alle aanwezigen waren het eens dat de sleutel voor vernieuwing in het schoolvak Nederlands ligt, maar dat die vaststelling direct enkele fundamentele dilemma's met zich meebrengt. Kies je voor het uitgangspunt dat een aanstaande leraar vooral breed onderleg moet zijn in de diverse neerlandistische disciplines, of is het wenselijk om de mogelijkheid tot specialisatie in één discipline open te houden? Het aanwezige commissielid geeft aan dat Leiden bij de doorgaande ontwikkeling van het curriculum zou kunnen inzetten op slimme manieren van combineren en integreren van disciplines. Zijn Nijmeegse ervaring leert hem dat de integratie van vakdidactiek met vakinhoud

essentieel is voor het betekenisvol houden van vakdidactische vakken voor zowel docenten als studenten. Een mogelijk onderscheidende bijdrage van de universitaire lerarenopleiding schuilt in het bijbrengen van multiperspectiviteit (bijvoorbeeld vanuit de verschillende disciplines) en oordeelkundigheid.

Bestuurlijke reactie BA Duitse taal en cultuur

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

Het ontwikkelgesprek is prettig en constructief verlopen. De drie gesprekspunten i) academisch zelfvertrouwen en zelfredzaamheid van de studenten, ii) mate van verwevenheid van inhoudelijk en taalvaardigheidsonderwijs en iii) toekomst van de klassieke talenopleidingen werden door alle gespreksdeelnemers als belangrijk en relevant ervaren, en het was verhelderend om de ervaringen uit Nederland en Vlaanderen naast elkaar te leggen.

Bestuurlijke reactie BA Engelse taal en cultuur

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

Tijdens het ontwikkelgesprek hebben vertegenwoordigers van de opleiding gesproken met het commissielid dat inhoudelijk de beste aansluiting heeft bij de opleiding. De opleiding is vanaf komend jaar volledig Engelstalig. De voor- en nadelen daarvan zijn gedeeld. Ook heeft het commissielid risico's van deze transitie genoemd, waar de opleiding alert op zal zijn. Daarnaast is er nog gesproken over de verkenning naar een mogelijke brede bacheloropleiding 'talen en culturen van de wereld'. In het gesprek zijn de voor- en nadelen van een dergelijke opleiding aan de orde gekomen alsook de rol van de opleiding Engels die zij zou kunnen vervullen.

Bestuurlijke reactie BA Franse taal en cultuur

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

Het Ontwikkelgesprek met Prof. dr. Karen Lahousse van de Universiteit Leuven vond plaats in een constructieve sfeer. Tijdens het gesprek zijn de volgende onderwerpen (ingebracht door de opleidingen Italiaans, Duits en Frans) aan bod gekomen: academische zelfredzaamheid; plaats van taalvaardigheidsonderwijs; behoud van klassieke talenopleiding in veranderende omstandigheden. Er was brede overeenstemming over de grote meerwaarde van taalvaardigheidsonderwijs als integraal onderdeel van een taal en cultuuropleiding. De uitwisseling van ervaringen rond talenonderwijs in Vlaanderen en Nederland en manieren om studenten te interesseren voor talenopleidingen was voor onze opleiding nuttig en verrijkend.

Bestuurlijke reactie BA Italiaanse taal en cultuur

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

De opleiding Italiaanse Taal en Cultuur neemt de volgende 10 punten ter harte die voortgekomen zijn uit het Ontwikkelgesprek met de Visitatiecommissie (o.l.v. Karen Lahousse – KU Leuven).

- 1) Wij als docenten dienen beter te expliciteren wat de transferable skills zijn die onze studenten opdoen tijdens hun studie – want studenten worden zich daar meestal pas na afstuderen van bewust, wanneer ze in contact komen met collega's die een andere richting hebben gevolgd.
- 2) Nee zeggen tegen verkleuring van het onderwijs. De studenten zitten aan een universiteit. Ze mogen best in het diepe worden gegooid. We hoeven niet alles voor te kauwen. Deeltoetsen worden gezien als "schools" en zouden geen (grote) plaats mogen innemen in het curriculum.
- 3) Filmpjes en testimonials van Alumni zijn belangrijk voor onze (toekomstige) studenten en pas afgestudeerden. Hier moet meer en beter worden geïnvesteerd vanuit de Faculteit.
- 4) Eindcompetenties taalvaardigheid extern laten examineren heeft geen zin (cfr. Voorbeelden aangehaald uit ervaringen Frans en Duits). Het ATC inschakelen voor taalvaardigheid wordt unaniem afgewezen.
- 5) Risico's brede bachelor: bepaalde combinaties kunnen leiden tot verwatering van het klassieke, solide profiel dat vandaag wordt aangeboden.
- 6) een ander risico van de brede bachelor is dat je gaat knippen op taalvaardigheid en cultuur en zodus gaat inboeten op kwaliteit.
- 7) Het kind niet met het badwater weggooien: voer geen grote veranderingen in op Bachelorniveau, vooraleer je een goedwerkend alternatief hebt.
Misschien eerst proberen op MA-niveau? Aan de KU Leuven hebben ze 1-jarige MA ingevoerd "bedrijfscommunicatie" (= melk/geld koe, meer nuttig voor de opleiding, dan kwaliteitsvol) ipv radicale, grote wijziging op BA niveau.
- 8) Een eventuele MA bedrijfscommunicatie zou uit 2 vijvers kunnen vissen: taal en cultuuropleidingen vs. International studies 9maar niveau verschil is heel duidelijk aanwezig).
- 9) Specifieke CROHO-labels inwisselen tegen 1 groot label Taal-en Letterkunde.
Voordelen van Taal-en Letterkunde opleiding zoals in België: je specialiseert als student meteen op 2 talen. Je zal hierdoor echter iets minder cultuur, taalvaardigheid en keuzeruimte hebben. Echter, je kan bijna alle talen combineren en kan daarna ook iets mee in het werkveld als specialist in twee talen. MAAR; alle opleidingen in Leiden zouden hieraan mee moeten doen, of het heeft geen zin. Andere mogelijkheid : faciliteren van 2e taal in de huidige keuzeruimte om daarna een verkort traject voor een tweede taal te faciliteren.
- 10) Italiaans in Leiden heeft een stevig, klassiek profiel. Biedt het meeste aantal uren taalvaardigheid, taalkunde en letterkunde aan in Nederland. De studenten krijgen de mogelijkheid om beide hoofddisciplines (taalkunde en letterkunde) te volgen in een vast traject t.e.m. BA3. Dit zorgt voor een degelijke basis.

Bestuurlijke reactie BA Taalwetenschap

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

Het ontwikkelgesprek betrof – wat de BA-opleiding aangaat – vooral een uitwisseling van ervaringen met de gedeeltelijke overgang op Engelstalig onderwijs en onze zorgen met betrekking tot de

Programmanormen. Wij hebben meegenomen dat het nuttig zou kunnen blijken om in het tweede jaar een extra Engelse taaltoets in te stellen (als dit formeel mogelijk is). Het lijkt ons echter ongelukkig om zulks te doen voordat er grote problemen zijn geconstateerd.

Bestuurlijke reactie MA Linguistics

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

In het ontwikkelgesprek is zeer openhartig informatie uitgewisseld over zaken waar de MA programma's in de verschillende universiteiten mee te maken hebben, en mogelijke oplossingen voor problemen. Voor de MA Linguistics in Leiden is de herstructurering van het programma, van 10 tracks naar 3 tracks, de belangrijkste ontwikkeling, en de commissie is tevreden over het feit dat er inhoudelijke redenen aan ten grondslag liggen, namelijk om studenten beter inzicht te geven in het scala aan mogelijkheden binnen het programma. De commissie heeft veel creatieve docenten gezien, en geeft mee - naar aanleiding van de geconstateerde hoge werkdruk - dat er tijd moet zijn om die creativiteit vorm te geven.

Bestuurlijke reactie MA Literary Studies

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

De twee voornaamste punten die werden besproken zijn het profiel van de track Literature in Society en de instroom van de tracks Frans, Duits en Italiaans.

1. Profiel van Literature in Society: het ging om de invulling van de toevoeging "Europe and Beyond", die door de opleiding wordt opgevat als de literaire wisselwerkingen binnen en buiten Europa. In samenspraak met de commissie neemt de opleiding in overweging om deze wisselwerkingen niet langer alleen modern en contemporain op te vatten maar ook historisch, vanuit de vraagstelling wat Europa eigenlijk is en wat de culturele wortels ervan zijn. Dit leidt binnen het onderwijs tot het explicieter trekken van historische lijnen en tot meer aandacht voor de premoderne periode; zie ook onder Standaard 1.
2. Hoe de instroom bij de tracks Frans, Duits en Italiaans te verbeteren. De aanbeveling van de commissie om meer naar de buitenwereld toe kenbaar te maken wat de opleiding doet, zal binnen de grenzen van het mogelijke ter harte genomen worden.

FGW, Kunst en Cultuurwetenschappen

Opleiding	Oordeel standaard 1	Oordeel standaard 2	Oordeel standaard 3	Oordeel standaard 4	Eindoordeel
B Kunstgeschiedenis	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Kunst- en cultuurwetenschappen	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief

Bestuurlijke reactie BA Kunstgeschiedenis

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

De opleiding is erg tevreden over het prettige ontwikkelgesprek. Tijdens het gesprek hebben de aanwezigen commissieleden ideeën aangedragen voor het actualiseren van de eindtermen en een betere arbeidsmarktvoorbereiding. Zo is er gesproken over de toegevoegde waarde van samenwerking met een plaatselijk museum en de invoering van een methode-onderdeel in de scriptie.

Daarnaast is er gesproken over profilering en werving in de BA. Zo is er gesproken over de voor- en nadelen van Engels als voertaal. Ook is het volgens de commissie jammer dat de opleiding op dit moment weinig profiteert van de tweetaligheid van veel stafleden.

We zijn al volop bezig de suggesties en opmerkingen ter harte te nemen. Dit zal in nauwe samenspraak verlopen met de Faculteit en LUCAS.

Bestuurlijke reactie MA Arts and Culture

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

De opleiding is erg tevreden over het prettige ontwikkelgesprek. Tijdens het gesprek hebben de aanwezigen commissieleden ideeën aangedragen voor het actualiseren van de eindtermen en een betere arbeidsmarktvoorbereiding. Zo is er gesproken over de toegevoegde waarde van samenwerking met een plaatselijk museum en de invoering van een methode-onderdeel in de scriptie.

Daarnaast is er gesproken over profilering in de MA. De commissie adviseert onder andere om een selectieve master te zijn, om transferable skills te gebruiken om cultureel ondernemerschap te stimuleren en om antwoord-gestuurd onderwijs los te laten. De opleiding denkt dat dit voor een deel van de studenten positief kan zijn.

We zijn al volop bezig de suggesties en opmerkingen ter harte te nemen. Dit zal in nauwe samenspraak verlopen met de Faculteit en LUCAS.

FGW, Geschiedenis

Opleiding	Oordeel standaard 1	Oordeel standaard 2	Oordeel standaard 3	Oordeel standaard 4	Eindoordeel
B Geschiedenis	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M International Relations	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief

Bestuurlijke reactie BA Geschiedenis

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld

en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Loopbaan en werkveld

De opleiding zal aandacht voor loopbaan en werkveld in het curriculum verder verkennen (i.s.m. de facultaire commissie transferable skills). De opleiding wil dit inbedden in het programma; tegelijkertijd vindt zij ook dat dit niet bij een wetenschappelijke opleiding hoort en haar docenten niet opgeleid zijn dit te beoordelen. De inzet van alumni zou hier een rol kunnen spelen.

Bestuurlijke reactie M International Relations

promote the MAIR based on its distinctive HBIR focus. This includes planning for a professionally produced video to promote the programme to prospective students. We already have two introductory videos produced using Kaltura Capture that can serve as the basis for this professionally produced video. The Programme Board and Council will continue to develop the HBIR identity of the programme over the coming year. The Programme Board welcomes initiatives from staff members, including curricular development initiatives supported by teaching relief, designed with this in mind.

The committee also indicated that a modest or less ambitious approach for a one year MA programme works best. This is a point for the Specialization Leaders to discuss with members of their specialization. The Specialization Leaders should report the outcomes of these discussions to the Programme Board so that decisions regarding the future development of the specialization can be agreed and properly supported.

The student member's comment about finding opportunities for MAIR students from different specializations to interact is certainly welcome. The Regionalism in World Politics (RWP) course is the only core course that allows for such interaction across all specializations. The course Ideas in World Politics (IWP) allows for interaction amongst students following the globally-orientated specializations, i.e. not European Union Studies. The Programme Board will continue to explore opportunities for more interaction between students in the different specializations. This includes extra-curricular activities.

FGW, Religiewetenschappen

Opleiding	Oordeel standaard 1	Oordeel standaard 2	Oordeel standaard 3	Oordeel standaard 4	Eindoordeel
B Religiewetenschappen	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Religious Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief

Bestuurlijke reactie BA Religiewetenschappen en MA Religious Studies

The programme appreciates all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel. Based on the assessment report, the programme has drawn up a Plan of Action and is already implementing it to improve the quality of education.

The development meeting focused on receiving advice on the MA programme revisions. Since the visitation, we have responded to the advice offered in the following specific ways:

In response to the advice to think of more attractive names for the specialised pathways:

- The pathways have been re-designed (see Standaard 1).

In response to the advice to guard the space for electives:

- The OLB and Study Coordinator have worked to not only guard this space (total of 20 EC's), but also to increase the range of options available to students. We were also able to negotiate with the LIAS OD to continue offering the elective on *Sharia in the West*.

In response to the advice to increase PR:

- This has been slightly derailed by the corona pandemic. While we have taken steps to improve communication surrounding the programme and to increase the web presence, some of the plans (e.g. revive the *Leiden Religie Blog*) have been pushed back by a year.

In response to the advice to make PR among those presently enrolled in the BA and minor:

- This is already happening and will continue to happen. A high percentage of our BA students go on to our MA programme and increasingly we are seeing some minor students do the same.

In response to the advice to continue to include students who wish to study subjects (e.g. new age spirituality) not necessarily visible in the new MA programme:

- There are substantial opportunities for students to explore their own interests throughout the programme. These opportunities are detailed in Standaard 1.

In response to the advice to try to attract BA international Studies and MA International Relations students through career perspectives:

- In November 2019, LUCSoR held a workshop on 'Religion in the BA International Studies Programme' (details under Standaard 2). This initiative is already seeing concrete results in terms of LUCSoR involvement in this programme. In addition to Prof. dr. Maurits Berger teaching *Introduction to International Studies*, other LUCSoR staff continue to teach a wide range of courses (Politics of the Middle East, Research Methods, Thematic Seminars, and Thesis Seminars).
- The MA International Relations programme is less likely to produce a flow of students to the MA Religious Studies. This is mainly due to the fact that they are both MA programmes. LUCSoR involvement in this programme (primarily through Dr. John-Harmen Valk's courses) does, however, provide MA Religious Studies students with access to relevant courses for the Religion, Politics, and Governance pathway.

In response to the advice to encourage and continue efforts for apprenticeships, internationalisation/study abroad, and job market preparation:

- Once again a staff member has secured one of the Faculty Research Traineeship grants for 2020-2021. The OLB will continue to encourage LUCSoR staff members to apply for these grants, which provide a critical research apprenticeship for some of our most ambitious students.
- The issue of internationalisation/study abroad is applicable to the BA Religiewetenschappen and is covered in the other Plan van Aanpak.
- Regarding job market preparation, the current plans for the programme are covered under Standaard 4. Relatedly, the plans for increasing internship possibilities are covered under Standaard 2.

In response to the advice to unite job market efforts with others in LIAS through the hiring of a staff member at the Institute level: This has the full support of the OLB and will be discussed at the *bestuurlijk overleg* in November 2020.

FGW, Oudheid en Regiostudies

Opleiding	Oordeel standaard 1	Oordeel standaard 2	Oordeel standaard 3	Oordeel standaard 4	Eindoordeel
B Afrikaanse Talen en Culturen	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Chinastudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Griekse en Latijnse Taal en Cultuur	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B International Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Japanstudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Koreastudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Latijns- Amerikastudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Midden- Oostenstudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Oude Nabije Oosten-studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B Russische Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
B South and South East Asian Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M African Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Azië Studies (120)	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Azië Studies (60)	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Latijns Amerika Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Midden Oosten Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Noord-Amerika studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Oudheidstudies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Russische en Euraziatische Studies	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief

Bestuurlijke reactie BA Afrikaanse talen en culturen

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Het opleidingsbestuur is blij met de positieve beoordeling van de opleiding en inhoudelijke cursusaanbod. De stimulatie die we hebben ontvangen voor de overgang naar Engelstalig onderwijs heeft ons gemotiveerd om dit snel maar zorgvuldig aan te gaan pakken in de komende jaren. Op het punt van de beoordelingscriteria voor de bachelorscriptie is de opleiding van plan om heldere richtlijnen te formuleren die voor zowel de docenten alsook studenten een houvast zullen zijn.

Bestuurlijke reactie BA Chinastudies

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

De opleiding Chinastudies functioneert goed. Bij het ontwikkelgesprek zijn een aantal verbeterpunten benoemd. De opleiding zal bij de eindtermen van het BA3-taalverwervingsonderwijs het onderscheid tussen studenten die een studieverblijf in situ hebben doorgebracht en degenen die dat niet hebben gedaan duidelijker formuleren. De opleidingscommissie is doende haar zichtbaarheid voor de studenten te vergroten, o.a. door het instellen van (online) spreekuren en een intensievere samenwerking met de studievereniging.

Bestuurlijke reactie BA Griekse en Latijnse taal en cultuur

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Naar aanleiding van de suggestie van de commissie om taalverwerving ook in BA3 aan de orde te laten komen ontwikkelt de opleiding een nieuw type werkcollege, waarin onze studenten zullen worden uitgedaagd hun kennis van de talen toe te passen en te verdiepen door een commentaar op een klassieke tekst te vervaardigen. Deze aanpak sluit goed aan bij de, volgens de commissie, typisch Leidse praktijk om taalverwerving te koppelen aan de lectuur van teksten. Dit werkcollege draagt zo bij aan de door de commissie bepleite nadere profilering van de Leidse BA GLTC.

De Leidse opleiding ziet het als haar taak om haar studenten zo goed mogelijk voor te bereiden op een loopbaan binnen en buiten het eigen vakgebied. De opleiding neemt dus ook van harte de suggestie over om aandacht te besteden aan arbeidsmarktvoorbereiding en de zogenaamde transferable skills. Deze laatste verdienen een duidelijk herkenbare plek binnen ons programma.

Bestuurlijke reactie BA International Studies

The programme appreciates all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel. Based on the assessment report, the programme has drawn up a Plan of Action and is already implementing it to improve the quality of education.

Conclusions of the development dialogue

The development dialogue concentrated on research methods, multidisciplinary/global perspective and the possibility of introducing themes in the programme.

With regards to research methods the ideas offered were integrating methods in content-oriented courses and making sure that methodology is embedded in a learning pathway, running from orientation to application. These pathways are in place in International Studies through the tutorial system as well as the specific skills-pathway in the programme, starting with Reading & Writing, continuing with Research Methods and the Thematic seminar and ending in the Thesis and Practising International Studies.

With regards to multidisciplinary and global perspective the main issue under discussion was the operationalization of both in the thesis. The advice was to start early with explaining to students what these terms entail, and make sure it is meaningful, not just a 'token' exercise.

Finally, introducing themes in the programme might lead to obscure the focus of the programme according to the panel, so if themes are introduced, they should be formulated carefully and remain stable over time.

Bestuurlijke reactie BA Japanstudies

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

In het ontwikkelgesprek met de visitatiecommissie is gesproken over vakken van 5 EC. Mede met het oog op programmanormen zouden ook vakken van 10 EC overwogen moeten worden. De commissie benoemde dat de grote keuzevrijheid die Leiden biedt, en die mogelijk gemaakt wordt door vakken van 5 EC, juist een uithangbord van onze faculteit en opleiding is. Toch heeft de opleiding enige wijzigingen in de organisatie van BA3, semester 1, doorgevoerd door werkgroepen van 10 EC te creëren, en de clusterstructuur gesimplificeerd. De onderwijslast blijft hoe dan ook hoog.

Ook ter sprake kwamen de *special needs* studenten, want een groot deel van de studenten dat uitloopt, valt binnen deze categorie. Dit is ook herkenbaar bij ander Japanstudies-opleidingen. Zulke studenten behoeven permanente aandacht, maar zijn niet goed volledig te helpen binnen de opleiding; zaak is wel de situatie goed uit te leggen aan de Faculteit en nauw samen te werken met studentendecanen – hetgeen al gebeurt.

Bestuurlijke reactie BA Koreastudies

The programme appreciates all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel. Based on the assessment report, the programme has drawn up a Plan of Action and is already implementing it to improve the quality of education.

Program size:

- Number of incoming students is now at a level that current staff numbers have been insufficient for some years. The program goal is consolidation of student numbers, not growth.
- The expectations of a part of the students (language acquisition, superficial interest in K-culture) do not match with the setup of the program. Without a binding student selection system in order, there is relatively little that the program can do to manage incoming students.

Study abroad / shadow program:

- The current 6-month study abroad is untenable with rising student numbers. Installing a shadow program for students who do not go abroad is necessary, but requires investments from staff that have not been possible up to now.

Bestuurlijke reactie BA Latin American Studies

The programme appreciates all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel. Based on the assessment report, the programme has drawn up a Plan of Action and is already implementing it to improve the quality of education.

Conclusions of the development dialogue

The board shares the visitatie panel's view that balance should exist between the different disciplines in terms of programme and staffing numbers and seniority.

The board also shares the view that teaching and use of assignments in the target language some of LAS's unique selling points and could be more consistently implemented across the programme (especially years 2/3).

We hope Faculty will take the issue of workload as a point to be addressed urgently. Workload was mentioned as a serious issue in the visitatie report. The programmanormen scheme that is now

being pursued by Faculty is creating unease among staff as to its implications. If the aim is to reduce teaching workload in order to facilitate creativity/innovation and research then it is very welcome, but staff need to be reassured that this is the case.

Bestuurlijke reactie BA Oude Nabije Oosten Studies

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Bewaking van voldoende expertise in de komende jaren is een belangrijk punt van zorg voor opleiding, instituten, en Faculteit. De vaststelling door het visitatiepanel dat die expertise nog 'op sterkte' is, wordt gerelativeerd door het verdwijnen, kort na de visitatie, van de leerstoel Hebreeuws/Aramees, en door het dreigende wegvallen op korte termijn van (landelijk unieke) expertisegebieden als de Koptologie, de Semitistiek, en het Soemerisch.

Bestuurlijke reactie BA South and Southeast Asian Studies

The programme appreciates all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel. Based on the assessment report, the programme has drawn up a Plan of Action and is already implementing it to improve the quality of education.

- 'Broad label' BA Asian Studies on the model of Humboldt University's BA Asian-African Studies. BASSEAS staff are in favour of this and programme chair Henley began in 2019 to explore how such a programme might be constructed. However there is strong opposition to the idea among LIAS Sinologists, and in the face of disunity within LIAS, the Faculty is reluctant to back the initiative.
- Social cohesion. This is an issue in MAAS but not, as far as we are aware, in the much smaller BASSEAS programme.
- Thesis supervision. BASSEAS, like Humboldt University, is proud of the flexibility it offers its students with respect to choice of thesis topic and is almost always able to provide appropriate supervision, sometimes with the help of external parties. The programme is in the process of incorporating additional thesis-relevant methodological training into at least two of its mandatory courses.
- Transmitting disciplinary skills. Attention to the theory and practice of Area Studies as a discipline is built into the BASSEAS programme in the form of the mandatory first-year core curriculum course Area Studies, currently taught by BASSEAS staff member Ben Arps, and more diffusely in many other courses too, both mandatory and elective. The issue of transmitting disciplinary skills is an ongoing topic of discussion within the programme management.

Bestuurlijke reactie BA Midden-Oostenstudies en MA Middle Eastern Studies

The programme appreciates all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel. Based on the assessment report, the programme has drawn up a Plan of Action and is already implementing it to improve the quality of education.

Conclusions of the development dialogue

The development dialogue focused on a few ongoing discussions in our programmes, and we exchanged ideas on all these topics. The panel representative hoped the recommendations of the assessment report would result in further investment in our programme, because of its importance to the Netherlands. We appreciate the acknowledgement of the implications of a high teaching workload that is visible in the assessment report, and was emphasized in the development dialogue. We hope the faculty and the institute will take concrete measures to address the work load problem in our Institute and recognize that the university's desire to continue to be a research-led university with research-led teaching requires commitment. There was also a strong consensus that in order to continue to offer a quality programme, sufficient research time – and more than we are currently afforded – is essential.

Bestuurlijke reactie BA Russische Studies en MA Russian and Eurasian Studies

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

In het ontwikkelgesprek bracht de Opleiding naar voren dat ze het betreurt dat de discipline sociologie niet in het curriculum is vertegenwoordigd, maar de visitatiecommissie, hoewel begripvol, wees erop dat een of meerdere de sociale wetenschappen wel vaker ontbreken bij regiostudies.

Bestuurlijke reactie MA African Studies

The programme appreciates all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel. Based on the assessment report, the programme has drawn up a Plan of Action and is already implementing it to improve the quality of education.

During the Development Meeting, the panel discussed topics similar to those treated in the actual visitation, such as strengthening the methodological component and the scope of the programme, while paying attention to the students' workload. These points will be addressed in the follow-up of the visitation.

Bestuurlijke reactie MA Asian Studies 60EC and 120EC

The programme appreciates all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel. The program has taken all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel to heart. Based on the assessment report, the programme has drawn up a Plan of Action and is already implementing it to improve the quality of education.

In discussion with Professor Houben with regard to his experiences addressing the challenges of running a comparable program at Humboldt University in the Development Talk, both Professor Houben and the program identified many commonalities in approach, structure, and philosophy that indicate we are on a productive track.

Bestuurlijke reactie MA Classics and Ancient Civilizations

The programme appreciates all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel. Based on the assessment report, the programme has drawn up a Plan of Action and is already implementing it to improve the quality of education.

(1) The Board and the External Review Committee discussed the disadvantages of the second starting moment (1 February). This is a good opportunity for students who are not able to enroll in September, but it makes the programme in several ways less efficient.

(2) The Board and the External Review Committee discussed the profile of the Master Classics and Ancient Civilizations (one year), and the ways in which it is distinguished from the Research Master CAC (two years). The differences between the two programmes could be articulated more clearly.

Bestuurlijke reactie MA Latin American Studies

The programme appreciates all recommendations, advice and suggestions of the assessment panel. Based on the assessment report, the programme has drawn up a Plan of Action and is already implementing it to improve the quality of education.

Conclusions of the development dialogue

The PB agrees with the issues raised by the panel. The question of workload is also paramount – as any development/change has implications for staff resources. We hope Faculty will take the issue of workload as a point to be addressed urgently. The program norms is creating unease among staff as to its implications. If the aim is to reduce teaching workload in order to facilitate creativity/innovation and research then it is very welcome, but staff need to be reassured that this is the case.

Bestuurlijke reactie MA North American Studies

De opleiding heeft alle aanbevelingen, adviezen en suggesties van de visitatiecommissie ter harte genomen. De opleiding heeft naar aanleiding van het visitatierapport een Plan van Aanpak opgesteld en voert dat reeds uit om de kwaliteit van het onderwijs te verbeteren.

Conclusies ontwikkelgesprek

Tijdens het ontwikkelgesprek is vooral gesproken over de ambitie van de opleiding om een tweejarige research master North American Studies op te richten. De Amerikanist in het visitatiepanel, prof.dr. Diederik Oostdijk, vond dit een uitstekend idee gezien het feit dat de opleiding tot topopleiding is uitgeroepen, de nauwe verwevenheid van onderzoek en onderwijs in Leiden en de evenwichtige samenstelling van het docententeam. Een strategische samenwerking met het Roosevelt Institute for American Studies (RIAS) zou als basis kunnen dienen voor de research master: studenten worden 'binnenshuis' opgeleid met de mogelijkheid om na afronding van hun opleiding een PhD-traject te starten bij het RIAS. Door de coronacrisis is er binnen de opleiding nog niet uitgebreid gesproken over het oprichten van een onderzoeksmaster. De twee hoogleraren, die beiden ook werkzaam zijn aan het RIAS, zijn de voor de hand liggende personen om deze discussie in de komende maanden te entameren, mede in overleg met de faculteit.

FWN, Cluster Informatica

Opleiding	Oordeel standaard 1	Oordeel standaard 2	Oordeel standaard 3	Oordeel standaard 4	Eindoordeel
B Informatica	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Computer Science	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M Media Technology	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief
M ICT in Business and the Public Sector	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief

Bestuurlijke reactie

De visitatiecommissie concludeerde dat alle vier de opleidingen voldeden aan de vier beoordelingsstandaarden van het accreditatiekader en kwam tot een positief algemeen eindoordeel. Hieronder volgen enkele belangrijke aanbevelingen van de commissie en de reacties van de opleidingen daarop:

Leerlijnen expliciteren

De leerlijnen in de BSc Informatica en MSc Computer Science zullen duidelijker worden geëxpliciteerd en transparant gemaakt voor de studenten.

Instroomdeficiënties

Kandidaten met deficiënties voor de masters ICT in Business and the Public Sector en Media Technology zullen deze voortaan voor de start van de master opheffen door middel van op maat gemaakte premasterprogramma's. De MSc ICT in BPS zal daarnaast de instroomeisen iets verscherpen.

Uitdagend onderwijs voor diverse studenten

De MSc ICT in BPS zal haar curriculum enigszins aanpassen opdat studenten altijd cursussen kunnen volgen die voldoende uitdaging bieden rekening houdend met de verschillende achtergronden waarmee zij zijn ingestroomd.

Samenhang verplicht en keuzeonderwijs

De MSc Media Technology herzielt met ingang van 2020 het curriculum waardoor de keuzes van studenten beter geleid zullen worden ten behoeve van meer samenhang tussen keuzevakken enerzijds en verplichte cursussen en projecten anderzijds. Ook zullen periodiek keuze-bijeenkomsten georganiseerd worden.

Vierogenprincipe tentamens

De opleidingen zien erop toe dat examinatoren voortaan structureel hun tentamen bespreken met een collega voordat dit aan de studenten wordt voorgelegd.

Nakijktermijnen

De opleidingen zullen meer aandacht hebben voor het naleven van de nakijktermijnen, vooral met het oog op formatieve feedback.

Deelcijfers eindwerken

De beoordelingsprocedures voor afsluitende *research projects* van de opleidingen worden aangepast. Het is niet langer mogelijk met een onvoldoende voor een van de deelcijfers het eindwerk voldoende af te sluiten.

Opleiding	Oordeel standaard 1	Oordeel standaard 2	Oordeel standaard 3	Oordeel standaard 4	Eindoordeel
M Vitality and Ageing	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Voldoende	Positief

Bestuurlijke reactie

De masteropleiding *Vitality and Ageing* heeft de visitatie (maart 2020) zeer succesvol doorlopen. Het panel erkende het unieke profiel van de opleiding en de vertaling van het profiel naar eindtermen. De visie op *vitality and ageing* en het interdisciplinaire karakter maken het een unieke opleiding in Nederland.

Het panel was onder de indruk van het programma en de wijze waarop zowel “soft skills” , als discipline specifieke vaardigheden zijn geïntegreerd. Sterke punten zijn onder meer de stage, de betrokkenheid van ouderen en het uitgebreide mentorsysteem. Het panel vond de kwaliteit van de staf hoog, gebalanceerd qua senior en junior staf en goed onderlegd om Engels onderwijs te verzorgen.

Het panel waardeerde de verscheidenheid in beoordelingsmethoden als zeer positief. Het panel concludeerde dat de gebruikte toetsen een mooie combinatie zijn van innovatieve, moderne en traditionele beoordelingsmethodieken, waarbij het principe van “*assessment as learning*” en “*constructive alignment*” het panel bekoord.

De opleiding neemt alle adviezen ter hand, waarbij het accent ligt op: feedback op prestaties aan alle studenten, meer flexibiliteit en meer variatie in methodologische opzet voor het schrijven van beleidsmatige eindwerkstukken en aandacht voor voldoende instroom van buitenlandse studenten.

BIJLAGE 2 geplande opleidingsvisitaties en midterm reviews in 2021

1. Midterm Reviews planning 2021

Faculteit	Opleidingen
FGGA	B+M Bestuurskunde Security Studies en Crisis and Security Mangement
Geesteswetenschappen	B+M Wijsbegeerte Urban Studies
Rechtsgeleerdheid	B+M Rechtgeleerdheid/Nederlands recht B+M Fiscaal recht B+M Notarieel recht M Jeugdrecht B+M Criminologie Advanced Masters in Law
Sociale Wetenschappen	B+M Culturele Antropologie B+M Pedagogische Wetenschappen B+M Psychologie
Wiskunde en Natuurwetenschappen	B+M Biofarmaceutische Wetenschappen B MST en B LST (jd met TUD) M Chemistry en M LST M Industrial Ecology en M Governance of Sustainability
LUMC	B+M Geneeskunde

2. Opleidingsvisitaties planning 2021 (externe kwaliteitszorg)

De volgende opleidingen zullen in 2021 heraccreditatie aanvragen bij de NVAO.

Vanwege de coronamaatregelen is de inlevertermijn van 1-11-2020 met een jaar verlengd. Het locatiebezoek van een aantal opleidingen heeft later dan gepland plaatsgevonden.

Indiendatum NVAO	Cluster	Opleiding
1-05-2020, besluit in 2021	WO Geschiedenis	M Geschiedenis
1-11-2021 (uitstel ivm corona)	WO OZM archeo/oud/regio	M Afrika Studies (research)
		M Archeologie (research)
		M Azië Studies (research)
		M Latijns-Amerika Studies (research)
		M Midden-Oosten Studies (research)
		M Oudheidstudies (research)
	WO OZM Gesch/IB	M Geschiedenis (research)
	WO Universitaire Lerarenopleidingen	M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Bètawetenschappen
M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Mens- en Maatschappijwetenschappen		
M Leraar Voorbereidend Hoger Onderwijs in de Taal- en cultuurwetenschappen		
1-11-2021 (regulier)	WO Statistical Sci L&B Sci UL	M Master Statistical Science for the Life and Behavioural Sciences
	WO OZM T&L	M Taalwetenschappen (research)
	WO OZM Gedrag	M Developmental Psychopathology in Education and Child Studies (research)
		M Psychology (research)